

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност *доцент* в направление **2.1. Филология (Славянски езици. Съвременен руски език – морфология)**, обявен в ДВ, бр. 64 от 16 август 2016 г.

Д-р Красимира Александрова Петрова е единствен кандидат в обявения конкурс за доцент по научната специалност **2.1. Филология (Славянски езици. Съвременен руски език – морфология)** за нуждите на Катедрата по руски език във Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“.

Развитието на д-р Красимира Петрова като специалист в областта на езиковедската русистика е изначално свързано със Софийския университет, където тя се дипломира като магистър по руска филология през 1990 г., а през 1993 завършва преквалификационен курс по английска филология. От 1993 до 1997 е докторантка на самостоятелна подготовка в Катедрата по руски език, като в 1997 успешно защитава дисертация на тема: “Сопоставительный семасиологический анализ лексико-семантических групп (на материале лексико-семантических групп с идентификатором *сутки* в русском и *денонощие* в болгарском языках). Професионалната ѝ реализация продължава в същата катедра: през 1995 г. тя печели конкурс за асистент, от 2000 г. е старши, а от 2003 г. – главен асистент.

За двете десетилетия преподавателска дейност д-р Красимира Петрова е водила упражнения по практически руски език за русисти, руски език за нерусисти във ФКНФ и руски език като втора специалност. След 2003 г. Катедрата ѝ възлага и няколко лекционни курса: „Съвременен руски език (словообразуване, морфология)“ – за бакалаври русисти; „Съпоставителна лингвистика (морфология)“ за магистри в програмата „Език. Култура. Превод“; психолингвистика (за логопеди във ФНПП по заместване и като СИД във ФСлФ), както и други свободноизбираеми дисциплини: „Руската морфология в теорията „Смисъл-Текст“, „Увод в когнитивната лингвистика“ и „Прикладна лингвистика (работа с електронними языковими ресурсами)“ – за бакалаври, „Езикова картина на света“ за магистри в програмата „Език. Култура. Превод“. Д-р Петрова е участвала в подготовката на магистърски учебни програми по дисциплините „Лингвокултурология“ и „Съпоставителна лингвокултурология“. Бих желала да обърна специално внимание на факта, че д-р Петрова не само провежда възложените ѝ лекции и упражнения на високо професионално ниво, но и отразява

извършеното по време на всяко занятие, заедно с възложените домашни работи, в общодостъпна за студентите електронна поща. Освен това тя е ръководила и довела до успешна защита няколко дипломанти, като им е възлагала да разработват теми, близки до нейните научни интереси.

Съществено значение за развитието на д-р Красимира Петрова като един от водещите специалисти в областта на руската морфология има участието ѝ в различни следдипломни и постдокторантски форуми и семинари, като тези за повишаване на квалификацията на преподаватели по руски език, организирани от Руския културно-информационен център, МОН, Столична библиотека, фонд „Русский мир”, Дома на Москва в София и др.; летните школи по когнитивни науки в Нов Български университет, София, Лятната школа по лексикална семантика и компютърна лингвистика, организирана от EUROLAN'99 в гр. Яш, Румъния; Седмата школа по генеративна лингвистика на Американския университет – Благоевград и др. Международните контакти, създадени по време на тези обучения, имат за резултат успешно сътрудничество с колеги от различни страни, осъществявано чрез съвместни проекти и публикации и чрез участие в международни форуми и организации.

Също така разнообразна и отворена към международни контакти е проектната дейност, с която се ангажира д-р Красимира Петрова и която я представя като зрял учен и отговорен организатор. От 2000 до 2007 г. в рамките на НИД на СУ с нейно участие са разработени проекти, проучващи руско-българската интеркултурна комуникация в теоретичен и лингводидактичен аспект, лингвокултурологията и лексикалните системи на руския и българския език от XVIII – XX в. Особено интересна е темата на проекта от 2006-2007 г.: „Антропоцентричната научна парадигма в изследователската дейност и в чуждоезиковото обучение (по руски език)”. Както този, така и предходните проекти са насочени към подпомагане на обучението в специалността „Руска филология“.

Проектната дейност на д-р Красимира Петрова не е останала в рамките на ФСФ. С международно участие са проектът „*Етнокултурна специфика на езиковото съзнание*”, осъществен между СУ „Св. Климент Охридски” и РАН, Москва, в резултат на който се създава отделен том за български език в рамките на „Общославянски асоциативен тезаурус” (2003 г.), съвместният проект между СУ „Св. Климент Охридски” и CUNY, САЩ, включващ експериментално психолингвистично изследване на преработката на изречения от деца и студенти (2002 г.), проектът между СУ „Св. Кл. Охридски” и Университета в Гьотеборг, Швеция, спонсориран от фондация „Отворено общество”, София, посветен на мултимедиите и изследването на мултимедийните

социални интеракции (2000 г.), проектът, спонсориран по Пето рамково споразумение и обединяващ усилията на СУ „Св. Климент Охридски” и БАН от българска страна, и на гръцки, британски и румънски институции, от друга, за създаване на тематичната мрежа *BALkan Regional Information Centers for Awareness and Standardization of LINGuistic Resources and Tools for Advanced HLT Applications*. Описанията на проектите и резултатите от тях са достъпни на съответни сайтове в мрежата и по този начин стават достояние на максимално широк кръг интересуващи се.

За достойното място, което д-р Красимира Петрова заема в международната общност на специалистите русисти и лингвисти, свидетелстват още няколко факта. Първо, тя редовно е привлечана в организирането на множество международни научни събития из областта на русистиката и лингвистиката: от 2003 до 2009 е един от организаторите и сътрудниците на портал за изучаването на руски език, литература и култура „Балканская русистика”, в 2007 е член на Организационния и програмния комитет на XI конгрес на МАПРЯЛ „Мир русского слова и русское слово в мире“, от 2003 г. досега е член на Организационния и програмния комитет на международната конференция “Когнитивно моделиране в лингвистиката”, а от 2010 – и на други два форума, които се провеждат в Ростов на Дон: „Когнитивное моделирование в науке, культуре, образовании. CMSCE“ и „Когнитивные исследования на современном этапе. КИСЭ“. Д-р Красимира Петрова членува и в няколко научни и научно-методически организации: от 1995 – в Дружеството на русистите в България и на МАПРЯЛ (Международна асоциация на преподавателите по руски език и литература); от 2014 – в Българската национална мрежа на преподавателите по руски език и култура (БНМПРЕК); от 1996 в ISAPL (International Association of Applied Psycholinguistics), от 1997 – в INSOLISO (International Society of Sociolinguistics).

В конкурса за доцент д-р Красимира Петрова кандидатства с една монография: *Сопоставительное исследование междометий в русском и болгарском языках, Международно дружество по социолингвистика – София, 2016. 273 с.*, която има качествата на хабилитационен труд, с 81 научни статии и студии (27 от които – издадени извън България), с участие в съставителството и редакцията на два речника, на 5 сборника и две монографии. Обемът на тази научна продукция, създадена за около две десетилетия след защитата на докторската дисертация, надхвърля многократно обичайната бройка публикации, които обикновено се приемат за достатъчни при кандидатстване за хабилитация за доцент.

Типично за изследователския подход на д-р Красимира Петрова е подбирането на актуални и значими теми, които са малко или недостатъчно разработени, отличното познаване на теоретико-методологичния апарат, върху който се базира съответното изследване, и прецизните анализи на обилен емпиричен материал, привлечен от разнообразни източници. Също така типичен е стремежът ѝ резултатите от изследванията да имат не само фундаментално научен характер, но и възможно приложение в лингводидактиката.

Публикациите на д-р Красимира Петрова обхващат няколко научни области. Най-многобройни са статиите и студиите, свързани с морфологията на съвременния руски език – научната специалност, по която е обявен конкурсът за доцент. Тук попадат: мащабното и задълбочено проучване на междуметията в руския език в съпоставка с българския и с други славянски езици (в монографията и в над 30 други статии и студии); описание и анализ на някои морфологични особености на категорията род при абривиатурите в светлината на теорията на граматическите опозиции (**№ 36** и **62** от списъка); изследване на съгласуването по число в координационно свързани именни фрази – върху руски и български данни (**№ 44**); изразяването на приблизително и неопределено количество в руски и български език (**№ 75** и **78**); употребата на сравнителна степен при нетипични за тази категория части на речта – съществителни (*по-юнак, по-католик от папата*), глаголи (*по ми се иска, най обичам*), местоимения (*най мой, по си е моя* и т.н.) – в **№ 18**, някои разлики в глаголната рекция между български и руски като израз на езиковата картина на света (**№ 26** и **43**).

Вторият тематичен кръг в публикациите на д-р Красимира Петрова обхваща изследване на отделни концепти в лингвокултурологичен, когнитивен и съпоставителен аспект. И тук интерпретацията на понятията, подложени на семасиологичен анализ – понятия за време, вечност, щастие, паметник и др. – има за цел да представи езиковата картина на света, отразена по специфичен начин в съзнанието на носителите на съответния език (в **№ 2, 7, 8, 22, 50, 52, 67, 72**). В същата теоретична парадигма са вписани и анализите на словообразователни модели – било то черковнославянски композитуми (**№ 30**) или български и руски названия на растения с общи, частично припокриващи се или несъвпадащи признаци на номинация (**№ 72**). В съпоставителното изследване на когнитивните метафори за „луд човек“, базиращо се на теоретичния модел на Лейкоф и Джонсън, се предлага интересен и убедителен опит за когнитивно моделиране на концептуалното поле, като се обособяват 16 тематични подгрупи, показващи принципно сходство между руски и български език.

Трети тематичен кръг съставят психолингвистичните изследвания на вербални асоциации и на един тип синтактични конструкции. Вербалните асоциации, извлечени от двата асоциативни речника – Български асоциативен речник (прав и обратен). София, 2003 и Славянский ассоциативный словарь (русский, белорусский, болгарский, украинский), Москва, 2004., в чието съставяне и редакция д-р Красимира Петрова е участвала – успешно са залегнали в редица нейни публикации. Много интересно е психолингвистичното изследване на принципите на преработване на синтактична информация, проведено под ръководството на И. Секерина със 72 студенти носители на български език (публикации № 19, 31, 35, 46). Подобно изследване се провежда за първи път върху български език, а резултатите от него позволяват прокарване на типологични връзки между езиците въз основа на интерпретативни стратегии на носителите им.

Публикациите на д-р Красимира Петрова включват още две тематични области – компютърна лингвистика (№ 14, 251 29, 39) и корпусна лингвистика (№ 24 и 81), в които се обсъждат такива актуални въпроси, като мястото на компютърната морфология в лингводидактиката, създаването и ползване на лексикални бази данни, построени на психолингвистични принципи от типа WordNet, както и съставянето и ползването на различни видове корпуси.

Бих желала да се спра малко по-подробно върху монографията *Сопоставителное исследование междуметий в русском и болгарском языке*. В това първо по рода си цялостно съпоставително проучване на междуметията д-р Красимира Петрова използва два взаимно допълващи се подхода – от гледна точка на граматиката и на езиковата картина на света в етнопсихосоциолингвистична перспектива. Монографията е изключително компетентно, многостранно, теоретично обосновано и подкрепено с необикновено богат емпиричен материал изследване на междуметията и звукоподражанията. Авторката е взела под внимание всички библиографски източници по разглежданата проблематика, за да изгради своя теоретично-методологическа рамка, в която междуметията се анализират последователно в семантичен, морфологичен, словообразователен, синтактичен и комуникативен аспект. Много сполучливо е избрана трактовката на междуметността като функционално-семантично поле с център и периферия, в която се разполагат части на речта с междуметен характер. Тази трактовка позволява максимално прецизиране на съществуващите класификации на междуметията. Приносен характер има също така представянето на разнообразни случаи на транспозиция на междуметията, въвеждането на понятието „емоционален

предикат“, разглеждането на междуметията като дискурсивни и прагматични маркери, съчетаването на съпоставителен лингвистичен анализ на междуметията и тяхното описание като фрагмент от езиковата картина на света. Теоретичните дискусии са защитени с емпиричен материал от всички достъпни източници: национално представителни корпуси, корпуси на разговорната реч, речници, ресурси от интернет, вицове, реклами и комикси, собствени записи и наблюдения. В изследването на междуметията са представени лингвометодически, лексикографски и когнитивни перспективи. Анализите са прецизни, изводите и обобщенията – точни и обосновани. Особено ценно е заключението, че активните семантични и граматически процеси, характерни за звукоподражанията и междуметията, потвърждават хипотезата за тяхното динамично изменение, противно на общоприетото в граматиката мнение, че служебните думи са статични, заостенели и неизменяеми (стр. 112). Накрая бих желала да отбележа, че благодарение на интересните примери, включващи езикова игра, разговорна реч, чат, вицове и комикси, монографията се оказва доста занимателно четиво – нещо, което научната литература обикновено не успява да постигне.

В справката за публикационната и цитатната активност на д-р Красимира Петрова са открити 65 библиографски цитирания, а в библиографски справочници са посочени 95 заглавия, което говори за сериозното присъствие на авторката на полето на българската и международната русистика.

Позовавайки се на казаното дотук, бих желала да подчертая достойнствата на д-р Красимира Петрова като преподавател, изследовател, организатор, участник в национални и международни проекти и не на последно място отзивчив колега.

Д-р Красимира Петрова отговаря на всички законови изисквания за заемане на длъжността „доцент“ по обявения конкурс, което ми дава основание убедено да предложа избирането ѝ на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност **2.1. Филология (Славянски езици. Съвременен руски език – морфология)**, както и да апелирам към останалите членове на научното жури да дадат положителен вот.

19.12.2016

/Проф. дфн Юлияна Стоянова/